

spanec se je prebudil, akoravno je poprej trdil, da ne preti naši narodnosti od klerikalne strani nobena nevarnost. Gori omenjena kaplana sta sklicala še več shodov in povabila eksleminatarja Trseglava, a nobenega več javno, da celo brani sta morala udeležbo onim, ki nista bila gotova o njih, da so popolnoma njih zaslepljeni, ker sta se bala, da bi kdo ne odprl oči še zaslepljenecem in razsula bi se njih stranica.

Ker nista mogla doseči svojega namena s shodi, je izdal tržaški škof Nagel pastirski list pred volitvami, češ, to bo pomagalo. Postavila sta za splošno kurijo protikandidata, a prav pošteno sta pogorela, ker kandidat političnega društva je dobil skoraj 4000 glasov, a njih je nekaj nad 400.

Za kmetiško kurijo sta javno naznanila, da se ne udeležijo njih stranka volitve, a blatila sta še vedno kandidate političnega društva, med katerima je bil nadučitelj Valentič. Skrivaj sta izkušala zbrati vse nezadovoljne elemente, naj so že kateregakoli političnega mišljenja, češ, tako se nama vendar posreči, da pridobiva vsaj toliko, da pride do katere ožje volitve. Nič jima ni pomagala tudi ta zvijača. 5. novembra so voliči pokazali, da so probujeni in izvolili oba kandidata političnega društva. Pogorela sta kaplana Šonc in Vovk, a pogorel je tudi njih zaščitnik škof Nagel. Ljudstvo je pokazalo, da spoštuje svoje učitelje, da spoštuje narodno duhovščino, a zaničuje vse one alla Šonc, Vovk in Nagel. Lahko bi sedaj spoznali, koliko zapiranja imajo v Istri in lahko bi se uverili, da je najbolje za nje in naš narod, ako poberejo svoja klerikalna šila in kopita in se spravijo iz Istre.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Posavski krožek ima prvi svoj letošnji sestanek v soboto, dne 14. t. m., ob 6. uri zvečer v gostilnici R. Kunej na Vid m.

Pri tem krožku tudi predava strok. učit. K. Humek o „Praktični uporabi geom. oblikoslova v vsakdanjem življenju.“

Tovariši in tovarišice, pridete vsi!

Pedagoško društvo v Krškem ima svoj občni zbor dne 19. novembra t. l. ob 10. dop. v Tržišču po sledečem vzporedju:

1. Andr. Škulj: Umna uporaba mleka — hospicacija v ponavljalni soli z uporabo skioptikona.
2. Edv. Bohinjec: Izkušnje glede uporabe skioptikona v ljudski soli.
3. Aleks. Lunaček: Kako privabimo ptice z valnicami v sadovnjake.
4. Občni zbor z običajnim vzporedom.

K obilni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj je zborovalo dne 2. novembra t. l. ob dveh popoldne v Kranju. Zborovanja se je udeležilo 18 učiteljev in 6 učiteljic. Predsednik Fr. Luznar toplo pozdravi vse navzoče, med temi nova tovariša L. Azmana in Fl. Gostiča, pa tudi c. kr. profesorja Fr. Komatarja in M. Pirnata ter radovlijskega učitelja Fr. Jakliča. Nadalje se spominja dveh slovenskih žrtev, padlih dne 20. septembra t. l., od katerih eden je sin oziroma brat učitelja. V znak žalosti se vzdignejo vsi raz sed-že.

Socialni odsek je določil iz svoje srede poročevalce za izvenšolsko delovanje.

Poročalo se je: 1. Pevski zbori (V. Rus) 2. Posojilnice in mlekarne (J. Lapajne). 3. Bralna društva (J. Stupica). 4. Vzgoja deklet po šolski dobi (J. Miklavčič). 5. Kmetijska društva (Fr. Luznar).

Določeno je bilo, da poroča o telovadnih odsekih tovariš K. Mahkota, kar se pa ni zgodilo, ker je nenasudoma odšel prav isti dan na svoje novo službeno mesto v Trst. O požarnih brambah poroča na prihodnjem zborovanju tovariš Frid. Kramer, ker je bil ta dan nujno zadržan; čebelar Fr. Rojina pa je pustil za enkrat „svoje čebelice“ doma v Šmartnem, kjer hoče spomladi praktično pokazati mnogo zanimivosti ob svojem panju — v kraljevstvu svojem: pri dragih mu ljubljenskih.

Vsa poročila so temeljila na tem, kako se ustanavlja in kako uspešno deluje v posameznih družtvih na korist in proevit lastnega naroda. Tovariša J. Lapajne in L. Perko pa sta zavrnila zadnji odstavek poročevalke Janje, ker je bila mnenja, da naj prejmejo za socialno delo najprej uradniki in profesorji; čemu nalagati na šibka ramena še izven šole toliko opravi vedno in vedno samo učitelju.

Poročevalce Fr. Luznar govori obširno „O samopomoči v boleznih“ ter priporoča končno zlasti učitelstvu, ki službuje daleč proč od zdravnika in lekarne, naj se bavi intenzivno s homeopatijo.

Gosp. prof. M. Pirnat, pa tudi drugi navzoči prosijo referenta, naj razširi svoje pre-

davanje in ga da natisniti v kakem glasilu. Poročevalce sam pa pravi, da ne kaže obelodaniti enakega poročila nezdravniku, pač pa je na uslugo z vsemi podatki tistemu, ki bi se hotel pečati s to stroko zdravljenja.

O knjigi „Kranjsko okrajno glavarstvo“ poroča g. profesor Fr. Komatar. Skoro vse šole so že poslale svoje podatke za to knjigo, le malo šolskih voditeljev je še, od katerih ni in ni dobiti nikakega materiala. Ti so vzrok, da se zakasni izdajanje tega važnega opisa. Prečitajo se njih imena. Sklene se, da se jih opozori še enkrat pismeno, če pa tudi ta opomin ne bo zadostoval, tedaj se izda knjiga vseeno, v njej se pa objavijo imena teh brezbriznežev.

Na vprašanja tov. J. Lapajne, kaj je s koncertom na korist učiteljskemu konviktu, odgovori tajnik V. Rus, da se je moral z ozirom na neugodni zimski čas preložiti na pomlad.

Tovariš L. Ferjan stavi predlog, naj ukrene društvo vse potrebno, da dobe šolska vodstva od c. kr. okrajnega šolskega sveta slovenske dopise. Predsednik pripomni, da smatra to samo za vprašanje, ne pa za predlog; naloga obeh zastopnikov učitelstva v tej korporaciji pa je, da se odločno zavzame za izključno slovensko uradovanje.

Gospod prof. M. Pirnat vabi vse zborovalce k ljudski galeriji, ki se nahaja v prostorih Kranjske narodne čitalnice, kateremu vabilu so se vsi z radostjo odzvali.

S primernim nagovorom zaključil predsednik ob štirih pop. zborovanje.

Štajersko.

Kozjansko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 19. novembra t. l., ob 10. uri dopoldne v šol. poslopju v Kozjem po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik, 2. Društvene zadeve, 3. poročilo o letošnjem „Zavezinem“ zborovanju, 4. o sestavi indeksa normalij — por. tov. Šket, 5. razgovor glede izvenšolskega delovanja v tek. šol. letu, 6. slučajnosti.

K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Konjsko učit. društvo priredi deveti roditeljski sestanek v nedeljo, dne 15. nov. t. l., ob 3. uri popoldne v Čadranljah. Predava tovariša Goričanova s Prihove „Nekaj o ženskih ročnih delih“ in domači tovariš K e r h l a n k o „O cesarjevem jubileju.“

Tovariše in tovarišice domačega in sosednih okrajev vabi k sestanku najljubnejše šolski vodja čadramska.

Savinjsko učit. društvo je zborovalo dne 22. oktobra na Gomilskem. Zborovanje je bilo dobro obiskano. Društvo sta nanovo pristopila gospod in gospa Loparnik s Potzele, kot gosta pa sta se udeležila zborovanja gđ. Faručnikova in tov. Sevnik iz Griž.

Na vzporedju je bilo poročilo o izvenšolskem delovanju „Savinjskega učit. društva“ v lanskem šolskem letu. Iz tega poročila posnamemo, da deluje učitelstvo vranskega okraja vrlo uspešno in požrtvovalno na gospodarskem in narodnem polju. Učitelstvo je sodelovalo pri ustanovitvi štirih posojilnic (Braslovče, St. Jur, Polzela, St. Pavel), pri katerih tudi uraduje.

Učitelstvo je ustanovilo dve javni ljudski knjižnici, ena se pa v kratkem otvori (St. Pavel). Učitelstvo je pomagalo oživiti mrtvo kmetijsko podružnico za vranski okraj in ima zdaj nad 200 udov. Ciril-Methodove podružnice izborna delujejo zaradi sodelovanja učitelstva, zlasti ona na Vranskem.

Tov. Schmidt se z veliko vnemo žrtvuje za svojo narodno godbo in pevski zbor. Istotako se pečata dva tovariša na Vranskem s petjem in godbo. Tudi tov. Zotter in Sevnik sta zbirala krog sebe mladino ter jo vadila v petju Učitelstvo je aranziralo več gledaliških predstav, zabavnih večerov ter več veselje in prid naši šolski družbi. Učitelstvo v St. Pavlu je priredilo roditeljski sestanek, učitelstvo na Vranskem dva ter 24 javnih predavanj. Kjer so sokolska in pevška društva ter čitalnice, tam sodeluje učitelstvo ter jih podpira. — Več tovarišev se uspešno peča s sadjerejo in čebelorejo. Tov. Vidic in Vrabl sta nabrala mnogo narodnih pesmi. Z veliko požrtvovalnostjo vodijo šolski voditelji v Braslovčah, Polzeli in na Vranskem šolske kuhinje. V zadnjem kraju se je razdelilo lansko zimo nad 15.000 porej. V več krajih je učitelstvo po svojih razmerah prispevalo in nabiralo v dobrodelne namene, zlasti za Ciril-Methodovo družbo. Tako je nabral tov. Tušak sam 112 K.

Učitelstvo šentpavelske šole je storilo svojo narodno dolžnost ter odbilo napad na 6. razred, ki so ga hoteli ponemčiti.

To bi bila kratka bilanca izvenšolskega delovanja „Sav. učit. društva“ v lanskem šolskem letu.

Društvo je sprejelo resolucijo, v kateri se poziva „Zaveza“, da ukrene vse potrebno, da se tudi v bodoče obdrži na šolah učiteljice ženskih ročnih del in naj se ne nalaga tega dela literarnim učiteljicam.

Nato se je vnela debata o šolskih matrikah in drugih šolskih tiskovinah, na kar se je zborovanje zaključilo.

Ljutomersko učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. novembra v Ljutomeru. Poročati pa moram žalostno dejstvo, da se je komaj tretjina udov udeležila zborovanja. In to po petmesečnem presledku, ko bi človek mislil, da tovariši in tovarišice že komaj pri-

čakujejo učit. sestanka. S svojo odsotnostjo se posebno odlikujejo udje gornjeradganskega okraja. Od Sv. Duha, Sv. Jurja, Kapela in Negove vidimo le redkokdaj kakega tovariša. Nekaj več stanovske zavednosti, več kolegialnosti in vneme bi bilo pač želeti!

Tudi predsednik Ivan Tomazič izrazi svoje ogorčenje nad toliko brezbriznostjo. Pozdravi navzoče, posebno tov. Rabičev, ki je pristopila društvu. Potem se spominja pokojnega tovariša Vauda, ki nas je zapustil za vselej. Vkljub mnogim težkočam, s katerimi se je imel boriti v življenju, je redno zahajal k zborovanjem, težko ga bomo pogrešali, saj smo se vselej razveselili, ko je pokojni posegel v debato in povedal kako jedrnat, dostikrat tudi kako pikro besedo. Vsekdar je prinesel v društvo življenja, bil je duša naših zborovanj. V znak spoštovanja do pokojnika vstanejo navzoči in mu zakličejo trikratni „Slava“.

Nato prečita predsednik sledeče dopise:

1. Dopis zavarovalnega društva, ki poroča, da nas še vedno pogreša med svojimi člani. Sklep zaradi pristopa se preloži na prihodnji občni zbor.
2. Zaveza narodnih društev zahteva za vsakega uda 20 h.
3. Narodna založba v Celju vabi k pristopu.
4. Dopis „Zveze štaj. slov. učiteljev“ glede prirejanja koncertov.

Tovariš predsednik dvomi, da bi taki koncerti prinašali gmotnih in moralnih uspehov. Pač pa je mnenja, da bi vsakoletni koncerti zahtevali od učitelstva preveč gmotnih žrtev. Navetuje, naj bi se samo posamezna učit. društva združila in prirejela koncerte, ne pa vsa spodnještajerska.

Tov. Zacherl in Cvetko predlagata večbati se v našem društvu in iz lastne moči prirejati koncerte.

V tem smislu se poroča tudi Zvezi.

Predsednik poroča, da se je zaradi novice o goščenju učitelstva v dr. Plojevih goricah poslal v Slov. Gospodarja popravek, ki pa še do danes ni bil objavljen.

Tov. Ovahte nam poda prav lepo sliko o svojem izletu med brate Čehe. Zanimiva je bila zaraditega, ker nam ni ponavljal, kar smo izvedeli iz listov, ampak povedal, kar je sam doživel, videl in čutil.

Tov. Mavrič poroča o zborovanju „Zaveze“ v Gorici.

Posojilnici v Gornji Radgoni se izreče za prispevek, ki ga je darovala za skioptikon, zahvala.

Tov. Mavrič predlaga, naj bi se postavil pokojnemu tov. Vauda nagrobni kamen. — V odbor za nabiranje prispevkov se volijo tov.: Fran Cvetko, Karel Mavrič in Mara Kocuvan.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo 5. t. m. v Slov. Bistrici; udeležba je bila jako povoljna, zborovanje pa izredno animirano. Predsednik tov. Kocl se v svojem nagovoru spominja žalostnih ljubljanskih dogodkov, ki so nam zatemnili jubilejsko leto; v znak sožalja vstanejo navzoči.

Izmed dopisov omenja sledeče:

1. „Prosveta“ prosi naklonjenosti učitelstva, katere ji le to ne bo odreklo nikdar.
2. Poziv „Samopomoči“ k pristopu.
3. Dopis okr. šolskega sveta, ki naznanja, da sta se zdravnik dr. Murmeyer in dr. Zanger prijavila v svrhu predavanja pri zborovanjih učit. društva.
4. Poziv „Zveze“ k sodelovanju pevskih in glasbenih prirediteljev.
5. Dopis društva „Haftpflichtversicherung“; na predlog tov. Vršiča sklene uč. društvo svoj pristop.

O skupščini „Zaveze“ je poročal kratko pa jedrnat tov. Krotky; naglašal je osobito prirejanje roditeljskih večerov. Pivi letošnji roditeljski sestanek priredi tov. Svetlin v Poljčanah. Tov. Polanec pozivlja učitelstvo k pristopu „Slov. Šolske Matice“.

Za tem nastopi bivši učitelj žel. uradnik g. Jože Kitek z referatom „Socializem in šola.“ S svojim duhovitim in lepo zasnovanim govorom je provzročil, da so zborovalci z izredno pozornostjo sledili njegovim izjavam. Provzročil je živahno debato, v katero so posegli tovariši Svetlin, Špan, Tomažič in Vršič. Bilo bi zanimivo ponatisniti njegov referat v celoti, a zaradi ozko odmerjenega prostora naj omenimo samo sledeče. G. Kitek obžaluje in izrečno obsoja dejstvo, da se slovensko učitelstvo vdinja slepo kot privesek napredni, odnosno klerikalni stranki, dočim se socialistični stranki kot najboljši zaščitnici učitelstva in šole odteguje.*

Predsednik Kocl mu izreče v imenu društva zahvalo za izborno predavanje in njegovo naklonjenost do učitelstva.

Glede izvenšolskega delovanja omenja tov. Krotky, da bo imel odslej vse naročnike „Uč. Tov.“ v evidenci; zaradi prirejanja rod. večerov se naj obračajo tovariši nanj, da ukrene vse potrebno; voditeljem pa naroča, naj delajo v prvi seji krajnega šol. sveta na to, da bodo začeli z okr. šolskim svetom dopisovati le v slovenskem jeziku.

Pri slučajnostih priporočata gđ. Wester in tov. Sabati, naj bi učitelstvo naročilo svoje potreščine le pri slovenskih trgovcih.**) Tov.

*) Preskrbite nam ta referat. Uredn.
**) Poskrbite, da take trdke inserirajo v našem listu. Svoji k svojim! Uredn.

Hribrnik opozarja na nabiranje knjig za ljudske knjižnice. Ko še prečita tov. Vršič aktualen članek v „Päd. Zeitschrift“ — „Kein Geld“ — zaključil predsednik zborovanje s pozivom „Na delo med ljudstvo!“

Goriško.

Zborovanje sežauskega učiteljskega društva v Sežani. Hvala Bogu, vzkliknete gotovo, g. urednik, prebravši ta naslov. Vsaj vendar zopet nekaj iz pozabljenega dela slovenske zemlje. Zadnjič se je eden pobahal, češ, kako imeniten je postal, ker je po poldrugem mesecu srečno javil svetu, da smo bili v Komnu na konferenci. Jaz hočem danes vse drugače povedati.

Brž Vam javljam, kaj smo vse naredili dne 5. t. m. na zborovanju v Sežani.

Prelep dan je bil to. Ponosno je vlekel Helijos svoj voz po nebesnem svodu, na katerem ni bilo opaziti oblaka. Prosim pa oproščenja tiste, ki so jih morda videli, toda vedite, da jih ni povsod videti, tudi če so na nebu. Seveda je to filozofija, da se Bogu usmili, toda pomagati si ne morem. Pero drsa po papirju in nehote opazim te budalosti, načekano s prav klasično zvitemi nekakimi pseudohieroglifi.

Zborovanje, napovedano na deseto uro, se je začelo nekako ob deseti in pol.

Tov. predsednik A. B e r g i n e c je pozdravil vse navzoče s prav izbranimi besedami. Z ogorčenjem nad nezasišanim barbarizmom teutonke soldateske se spominja padlih žrtv 20. septembra t. l.

Ta dan bodi mejnik v vsem našem delovanju. Učitelstvo skrbi, da iztrgaš naš zatiran rod iz krepelj svruga, ki nas tlačiti na vseh poljih, to je bila deviza dičnega predsednika. Nato prehaja na delovanje okrajnega društva, ki je precej mrtvo. Sramota, da imamo celo take individue med nami, ki nečesto bito udje naše organizacije. S tem ne menim še-le nastopivših moči, ki jih prime že naš blagajnik za ušesa, če ne odpro svojih še svežih možnjikov.

Ravno taka mizerija je z zanimanjem za deželno učiteljsko društvo, ki deluje jako vztrajno in pridno za naše interese. Zanimanja zanje e malo, kakor je malo zanimanja za naše stanovske liste. Zgled nam bodi delavstvo, ki žrtvuje vse za svojo organizacijo. Sramota pa za nas, da nas preprosti delavci prekašajo v tem pogledu. Koliko zaspancev imamo v svoji sredi, dokazuje najbolj majhno število naročnikov na „Zavezina“ glasilo.

Učiteljski Tovariš“ ima le 31 naročnikov med 68 učiteljskimi osebami okraja, „Popotnik“ pa le 21 in še ti niso redni plačevalci naročnine.

Končno pozdravi predsednik še navzočega okraj. kmetij. potovalnega učitelja Laha, ki je počastil naše zborovanje. Upamo, da ni bil zadnjič pri nas. Saj se naše delovanje za povzdigo našega ljudstva ne križa.

Da smo res mrtvi, nam je dokaz udeležba. Pri zborovanju je bilo sicer 9 kolegij in 21 učiteljev, toda manjkali so nekateri, ki bi bili prav lahko prišli. Med zborovanjem je prišel še en učitelj in pa en gost iz tržaške okolice nas je tudi počastil s svojim obiskom.

Društveni tajnik je prečital, kakor vedno zapisnik prejšnjega zborovanja. Seveda se je vzel v znanje.

Vse dozadj navedeno so pa bolj formalnosti. Jedro zborovanja sta bili predavanja koleg. M. Volkova in A. Hreščaka. Prvi nam je referiral o biološkem principu, drugi pa nam je poročal o izvenšolskem delovanju učitelstva. Oba referenta sta častno izvršila svoji nalogi.

Prvoimenovani nam je podal razvoj biološkega principa od začetka do zdaj. Na zgledih nam je pokazal razloček med zastarelo morfoloko (opisovalno) metodo in to sedaj tako uvaževano, na biološkem principu slonečo ueno obliko. Vsak mora izprevideti, da je opisovalni metodi odzvonilo. Saj nam ta podaja le gol skelet, medtem nam podaja obravnava po novem principu življensko sliko, polno vrvenja iz delovanja. Ona mori duha, ta ga oživlja. V debati, ki se je vnela nato, je izrekel g. nadzornik željo, da bi se vse učitelstvo oprjelo novega načina poučevanja, kar prinese v šole novo življenje.

Kolega poročevalec nam je pa obljubil, da nam poda prihodnjč še marsikaj zanimive a iz imenovane panoge poučevanja.

Vrli Hreščak nas je pa kar očaral s svojim nastopom. Takoj v začetku nas je prosil oproščenja, če bo nekoliko trd in odkritosrčen v svojih izjavanjih.

Posebno v začetku je kakor Jupiter Fulgurant planil nad birokrate in gotovo so se sv. Birokraciju v nebesih tresle hlače, ko je poslušal ta vehementni naskok na svojo trdnjavo. Kmalu pa je iz trde realnosti zletel v višave, čeprav nam je obljubil, da ne bo letal na Pegazu v Olimp, boječ se preglobokega pada.

Pred našimi očmi je razgrnil sliko, o kateri se nam ni niti sanjalo. S pikro ironijo nam je pokazal, da obstoji mnogokrat javno delovanje iz samih fraz in hvalisanja. Navedel nam je število učiteljskih oseb, ki delujejo brezplačno za narod. Dosti je res kričauja, tod dela malo, lenobe pa več kot preveč. Lep je verz: „Dolžan ni samo, kar vleva mu stan, kar more, to moč je storiti dolžan“. Žalibog, da je to le na papirju, v praksi

pa se navadno le prerado pozablja izvajati to geslo.

Govornik nam je opisal pomen odsekov za izvenšolsko delovanje v smislu Peskove brošure. Dalje nam je očrtal panogo izvenšolskega delovanja. Posebno je priporočal obratiti vzgorniki na odrasle mladine veliko pozornosti. Navadno se podere zgradba 8 letnega šolskega pouka in vzgoje jako kmalu. Vsakovrstni faktorji delujejo tu, kakor razdirajoči elementi.

Opozarjal je na list za to mladino, ki ga imamo sedaj, priporočal skrb za javno moralo. Želi pa vsemu delovanju več sreče, kot mrtvo-rojenim sirotinjskim svetom.

Nikakor ne smemo biti ljudstvu pretuji, kakor so navadno koleginje, niti ne smemo poznati preintimnega občevanja z ljudstvom.

Po končanem referatu se je vnela jako živahna debata, v katero so posegli mnogi navzoči. Marsikaj resnega, pa mnogo humorističnega je bilo v tej debati.

Nekateri so posebno pesimistično sodili o tem delovanju, toda Hreščak se ni dal ugnati. Izjavil je da, ostane optimist. Če pa nimamo reče, smo sami krivi, ker ne delamo.

Kot poročevalec bi moral omeniti še, da smo debatirali še o marsičem. Zvzdli smo, da je upravo sodišče zavrnilo rekurz glede petletnega Pogovarjala smo se o političnem položaju v državi, ki nas kliče na krov.

Seveda smo tudi kosili in bli zadovoljni domov. Ex-sitnež.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je zborovalo 5. novembra t. l. v Gorici. Udeležba bi bila lahko pač mnogobrojnejša. Poleg gorških tovarišev in tovarišic je bilo nekaj tovarišev iz sosednjega okraja in eden iz tolminskega okraja. Ti so dali lep zgled tudi onim našim tovarišim in tovarišicam, ki se ogibljuje naših zborovanj brez opravičenega vzroka. Sramota vsem takim tovarišim in tovarišicam v okraju ki niti danes ne vidijo pomena naših društev in se posebno radi izogibljajo zborovanj takrat, ko je treba kaj žrtvovati za stanovsko organizacijo. Podobni so parasitom, ki se žive ob žuljih svojih delavnih in požrtvovalnih tovarišev in tovarišic.

Pri otvoritvi zborovanja pozdravi predsednik tovariš Križman vse učiteljske ter izreče vsem iskreno zahvalo, ki so pripomogli, da je tako sijajno uspela XX. glavna skupščina naše dične „Zaveze“ v Gorici. Posebno zahvalo pa je izrekel gospodu Frau Finsgerju, ex-kr. šol. nadzorniku, kot častnemu predsedniku pripravljalnega odbora za trud in njegov krepak nastop. Zato uživa pa tudi simpatije celokupnega učiteljskega društva. Dalje čestita tov. T. Jugu, v pokojnem nadoučitelju v Solkanu, na odklovanju, ko ga je visoko ministrstvo za uk imenovalo za šolskega ravnatelja. Ko pozdravi še tovariše iz drugih okrajev in novodošle tovariše, ki so pristopili k našemu društvu, otvori zborovanje.

V prvo izrazi tov. Matija Lavrenčič posebne čestitke tov. Igo. Križmanu, ki je po dolgi in hudi bolezni zopet okreval in se povrnil med učiteljske, ki ga je ves čas jako pogrešalo. Res, uvidelo se je ravno za njegove odsotnosti, da je Nace duša našega društva. *)

Nato je nastopil s svojim poročilom tov. Ant. Možina. Referat je bil jako zanimiv, posebno za mlajše učiteljske, ki ga vzpodbuja, kako naj deluje izven šole v prid našega naroda. Pokazal nam je, koliko dobroga lahko stori učitelj za svoj narod izven šole. Če bi delovali vsi učitelji tako plodonosno, kakor tov. Možina, gotovo bi imelo ljudstvo še večje zaupanje do učiteljskega in bi ga ne pustilo v pomanjkanju. Zato pa ven iz šole vse učiteljske na pot prosvete za narod in dom. Referat je bil res jako poučljiv, zato so ga udeleženci poslušali z največjo pozornostjo. Za izborni predavanje se mu je zahvalil predsednik ter ga prosil, naj se še večkrat oglasi.

Tov. Bajt izrazi željo, naj bi predaval pri vsakem zborovanju kak tovariš, ker le tako doseže društvo prave uspehe. Tudi tov. Al. Urbaničič se je strinjal z navseti tov. Bajta, apelira pa tudi na gospice koleginje, naj bi tudi one vstopile v vrsto predavateljic in naj bi kdaj razpravljale o gospodinjstvu. Sklenilo se je torej, prirediti prvi četrtletni vsakega meseca predavanja ali poučne izlete.

Prihodnje zborovanje bo prvi četrtletni januarja 1909, in sicer ob enem izlet v papirnico v Podgori. Vstop posameznikom v papirnico ni dovoljen, ampak le korporacijam ali društvom pod vodstvom tamošnjega veščaka; zato se je nadejati, da se bo udeležil tega poučnega izleta sleherni učitelj in učiteljica.

Sprjeme se tudi z obžalovanjem v znanje, da je upravo sodišče na Dunaju razsodilo, da se odmrjajo petletnine v gorških državi od dnevne učiteljske usposobljenosti. Deželni poslanci so sicer pri sestavi načrta glede izboljšanja plač učiteljskega gotovo imeli voljo, da se bodo štela petletnine od nastopa službe, toda so se slabo izrazili v istem načrtu; zato se naprosi deželno učiteljsko društvo, da sestavi po posvetovanju veščakov novelo, ki bi obsegala tolmachenje postavbe § 9. iz l. 1906. glede učiteljskih plač v prilog učiteljskega in to novelo naj se izroči deželnemu odboru v nadaljno reševanje. Edino po tej poti dosedaj še mogoče da bi se štela petletnine od nastopa službe.

Tov. Medvedek je v ostrih besedah očiglasno, da imajo celo državne slugo po zadnji regulaciji boljše plače nego učitelji! To je pač

žalostna slika moderne in „napredne“ Avstrije! Ker ni bilo drugih nasvetov, zaključil predsednik jako zanimivo zborovanje.

Srednješolski vestnik.

**** Gimnazijsko poslopje v Novem mestu** je že tako slabo, da se je bati, da se ta zgradba osemnajstega stoletja vsak hip sesede. Vkljub temu, da je to poslopje tako staro in slabo, so spravili v prvi gimnazijski razred 68 učencev. Skrajni čas je že, da se napravi za prvi gimnazijski razred paralelka in to ne samo iz zdravstvenih, ampak tudi stavbnih ozirav. — Strop fizikalnega kabineta je podprt, ker se je bati, da se zruši. V takem stanju je poslopje novomeške gimnazije.

**** Za ravnatelja** na gimnaziji v Kočevju je imenovan dr. Fran Riedl, doslej profesor v Ljubljani.

Književnost in umetnost.

Domače ognjišče. Leto II., šte. 10. Vsebine: 1. Dr. Bogdan Derč: Nekoliko črtic o mleku. — 2. M. Kabaj: Šola in dom. — 3. Domači zdravnik: Dr. E. Bretl: Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe? — 4. Drobtine. — Najtopleje priporočamo!

Naša bodočnost. Štev. 4. tega izbornega lista za šole odraslo mladino objavlja tole vsebino: 1. Andrejev: Da le v duši je krepkost. — 2. Cesarica Elizabeta. (Ob desetletnici njene smrti). — 3. Juraj Pangrac: Košček ciganskega življenja. — 4. A. S. Prisavski: Resnice — cvetice. — 5. Ferdo Plemič: Časopisje. Zgodovinska črtica. — 6. Andrejev: S pravim očesom. — 7. Tlaka. — 8. Andrejev: Zašlo je solnce. — 9. Bloc-Podravski: Matere velikih ljudi. — Andrej Rapè: Zadnji poljub. — 11. Razgled po domu in svetu.

Ilustrovani narodni koledar 1909. Uredil prof. dr. Anton Dolar. Leto XX. Last in založba Zvezne tiskarne v Celju. Cena s poštnino vred broš. 1 K 20 h, eleg. vez. 1 K 70 h. — To je pač elegantna knjiga s posebno bogatim zabavnim delom, ki ga krasi mnoge ilustracije. Tudi ostali del je sestavljen zanimivo in praktično. Poleg tega je še nizka cena, ki knjigo najtopleje priporoča.

Kulturno delo.

+ Sokoli — narodni brambovi slovenski. Kjer prodira sokolska misel, tam se ni bati, da bi napredoval sovražnik. Jedro sokolstva so nauki, ki sta jih oznanjala češka prasokola Fügner in dr. Tyrš. Sam vegetarijec je izključeval dr. Tyrš pijančevanje iz sokolskih društev na korist telesnega in duševnega razvoja. Klical je: Češka mladina, ostavi zakajene pivnice in kavarne, obleci si spokorno obleko sokolsko, krepčaj se v svoj in svojega naroda prosep, izbeži se grehov, ki kvarijo tvoje zdravje, tvojo svežost in junaštvo. — Važen nauk, ki naj ga uvažuje in izpolnjuje tudi slovenska mladina!

+ „Narodna stranka“ na Štajerskem je imela dne 8. t. m. v Celju svoj glavni zbor. Na zboru se je sklenilo, da bo odlej ljudsko izobraževalno delo glavna naloga stranke. Poročilo pravi: „Mi se moremo opirati samo na izobražene in misleče ljudi, zato je za nas ljudsko izobraževalno delo življenjskega pomena. Ne rabimo fanatikov, temveč le samozavestnih, mislečih mož. Stranka je priredila minolo leto krasno uspešni poučni tečaj in ga bo še, ako bodo dana sredstva. V odlični meri je sodelovala pri ustanovitvi Zveze narodnih društev.“ — Nadalje čitamo v poročilu: Neštetokrat je morala minolo leto stranka zavračati napade na šole in učiteljske, ki so v svoji sirovosti in hudobni obekljivosti jasno kazali vse nazadnjaštvo in protikulturnost klerikalizma. Nismo jih šteli v rovaš ljudstvu, temveč le maloštevilnemu sloju onih, ki bi brez šol in učiteljskega nikoli ne dosegli svojega ugleda. Stranka je zagovarjala stališče, da se naj ljudske šole v smislu naših kmetijskih potreb preustrojijo, v ostalem pa je ostala trdno na stališču, da bodi ljudska šola neodvisna in da ostani v tem oziru veljavni dotedanja šolski zakon, s katerim je ljudstvo popolnoma zadovoljno. Hujskanje proti njemu je le umetno in namenoma med narod zanešeno. Pač pa bo stranka stremila za tem, da se ljudska šola podržavi.“ — V vodstvo stranke so bili izvoljeni štajerski tovariši Ernst Slanc, Armin Grdišnik in Ludovik Černež.

Politiški pregled.

*** Baron Beck** je odstopil, cesar je sprejel demisijo celega kabineta in poveril baronu Bie nerthu sestavo novega ministrstva. Becka so vrgli krščanski socialci; bil jim je še premalo na službo, čeprav si je posteno prizadeval jim v-ako ž-ijo izpolniti, še preden so jo izrazili V seji kršč. socialne stranke, ki je dala baronu Becku povod za demisijo, sta bila navzoča dva

kršč. socialna ministra, člana Beckovega kabineta in ker nista mogla prepričati, da bi se ne sprejela ona resolucija, ki je Becka tako živo zadela, se je takoj nato odločil podati ostavko.

*** Socialni demokrati** postavijo za prihodnje deželnozbornske volitve na Kranjskem v vseh okrajih svoje kandidate.

*** Iz štajerskega deželnega zbora.** Kombinirani finančni in naučni odsek je predložil v seji poročilo glede ustanovitve novih šol. Prošnja so se vložile za ustanovitve še ene dekliške meščanske šole v Mariboru in v Gradcu, deške in dekliške v Fürstenfeldu, Rottenmannu, Donaviciu, Mürtzschlagu, Gradcu, deške v Ljubnem, Eggenburgu itd. Glede vseh teh prošenj je podal deželni šolski svet svoje mnenje, večinoma pritrdilno, le glede prošnji za meščanske šole s slovenskim učnim jezikom v Žaleu, St. Jurju in Trbovlju ni mogel deželni šolski svet ničesar pozvedovati in ničesar poročati. Zistiam! Potem so nemški nacionalci predlagali zahvalo ministru dr. pl. Derschatti za njegovo skrb za štajerske železnice. Socialna demokrata sta razvnela daljšo debato proti Derschatti, kar je nemške nacionalce strašno jezilo. Pri glasovanju so Slovenci in socialna demokrata zapustili dvorano. — Pri razpravi glede pokrija primanjkljaja v deželni proračunu — primanjkljaj znaša 13,793 851 K — je posl. grof Stürgkh predlagal resolucijo, s katero se deželnemu odboru naroča, proučevati in pozvedovati, kako bi bilo mogoče obdati sirovinno produkcijo železne rude, magnezita, cementa in mineralne vode. Razvnela se je dolga debata. Daljši govor je imel tudi poslanec dr. Ploj, ki je razpravljal v prvi vrsti o saniranju deželnih financ po državi. Končno je govornik predlagal, naj se deželnemu odboru naroči, naj deluje pri vladi na to, da se čimprej odpomore finančni stiski dežel, in sicer ne samo z napovedano akcijo tako, da se prepusti nekaj povišanih državnih dohodkov deželam, temveč se mora vprašanje o saniranju deželnih financ sploh temeljito rešiti, namreč tudi politična stran tega vprašanja.

*** Koroški deželni zbor** je zvišal „Südmarki“ in „Schulvereinu“ podporo od 200 K na 500 K. Za pokončavanje jravega hrošča je dovolil 20.000 K. Na Spodnjem Koroškem ustanove kmetijsko šolo. V proslavo cesarjevega jubileja je daroval 850.000 K, in sicer 630.000 K za deželne dobrodelne zavode, 170.000 za nakup nekoga posestva, kjer se ustanovi kmetijska šola, in 50.000 K za otroško skrb.

*** Avstro-italijanska liga.** Na Dunaju se je ustanovil odbor, ki si je stavil nalogo, da ustanovi avstro-italijansko ligo, ki bo skrbela za izboljšanje razmer med Avstro-Ogrsko in Italijo. Na prvem shodu tega društva se bo razpravljalo o italijanskem vseučiliškem vprašanju.

*** Zoper pijančevanje.** Vladna predloga obsega določbe zoper pijančevanje, ki škodnje zdravju, javni morali in splošni blaginji prebivalstva. Že leta 1902. je tedanja Körberjeva vlada predložila zbornici tak načrt zakona, ki ga je predelal obrtni odsek in ga predložil zbornici. Načrt obsega tri poglavja: „Obrtne, zasebno-pravne in kazenske določbe“. Namen zakona je, da se omeji v prvi vrsti škodljivo žganjepisje in nadrobna razprodaja žganja v zaprtih posodah.

*** Na Balkanu.** Srbski prestolonaslednik je imel, ko se je vrnil v Beograd, bojevit govor, ki pa najbrže ni bil na mestu. — Deputacijo bosanskih mohamedancev je sprejel cesar 9. t. m. — Srbski minister za vnanje stvari je dospel v Rim, kjer je imel razgovor s Titonijem. — Govore o konfliktih na bosensko-srbski meji, da je avstrijsko vojaštvo zabranilo neki srbski četi vhod v Bosno. — Bajse so hoteli avstrijski vojaki vdreti v Črnogorje, ali Črnogorci so jim to zabranili. Vojak Podibynski X. pešpolka je bil baje ustreljen od nekega Srba. — Turčija nadaljuje z mobilizacijo. V Rumuniji se ponavljajo demonstracije proti Avstriji. — Vojašnico v Konici v Bosni so pognali v zrak baje bosenski begunci, ki so se poskrili potem po gorah. 170 vojakov je mrtvih.

*** Črnogorski mohamedani za vojno.** Dosedaj so bili v Črnogori živeči mohamedani izključeni iz črnogorske narodne vojske. Tudi so prišli na Cetinje voditelji črnogorskih mohamedanov ter so zahtevali od vlade orožje za vse mohamedanske može in mladeniče, k-r hočejo za služaj vojske tvoriti svojo brigado. Preden so mohamedani s črnogor-kimi zastavami na čelu odrinili s Cetinja, so priredili pred knežjo palačo ovacije ter popevali na mestu črnogorske bojne pesmi.

*** Predsednik Roosevelt — časninar.** Potrjuje se vest, da postane predsednik Roosevelt po vrnitvi iz Afrike soizdajalec in so-trudnik lista „Quotlook“, za kar bo dobival letnih 80.000 dolarjev. Kot predsednik ne dobi penzije. Za njegovega naslednika je izvoljen W. H. Taft.

Jubilejski dar.

Učiteljskega — sebi! Tov. Kmet Andrej iz Cerkel. 2 K; tov. Jug Matej iz Blok. 2 K; tov. Anton Urbaničič iz Bojuna. 10 K; tov. Tilka in Štefka Lecker, iz Slivnice pri Celju, 4 K, ker se radi slabega

vremena nista mogli udeležiti odkritja spomin-ske plošče v Strmški; tov. Miloš Roš iz Hrastnika, 2 K; skupaj 20 K; zadnji izkazanih 3848 92 K; doslej darovanih 3868 92 K. Bog plati!

Vestnik.

Slovenski učitelj preziran. V „Lai-bacherici“ je bilo čitati pretečeni teden sledečo notico: „Seine Majestät der Kaiser hat für das vom k. k. Uebungsschullehrer Jul Welsch in Salzburg komponierte Kaiser-Jubiläumslied dem Autor den Allerhöchsten Dank ausdrücken lassen und die Aufnahme des Liedes in die Kaiserliche Fideikommiss-Bibliothek befohlen.“ — V slovenskih listih je bilo že neštetokrat priobčeno: Slovenski skladatelj Emil Adamič je zložil spevoigro (ne kratko pesem): „Slava cesarju Francu Jožefu I.“ — Spevoigra se je uprizorila že v več krajih, v Kamniku celo dvakrat zaporedoma z najboljšim uspehom. Spevoigro so pristostvovali visoki dostojanstveniki, ki bi lahko vedeli, da tudi slovensko delo zasluži priznanje. Pa kaj bočemo! Emil Adamič je pač slovenski učitelj, in gotovi krogi nečesto opozoriti na najvišjem mestu, da smo tudi Slovenci ne samo za eno pesem, temveč za celo spevoigro patriotični. Vsakega drugega komentarka se vzdružimo v današnjih, za slovenske liste nevarnih časih. Emila Adamiča pa zagotavljamo, da ga mi čislamo, in to mu naj bo tudi v zadoščenje in v priznanje!

Učitelj je! O g. dr. Lampetu, članu deželnega šolskega sveta, se pripoveduje da se je izrazil o g. Jerneju Bavnikarju, ki je deželnozbornski kandidat klerikalne stranke, nekako tako-le: „Ravnika bi ne bil napačen, a ima veliko napako, namreč: „učitelj je“.

Za učiteljski konvikt je daroval g. Matko Malovič, mizar v Rudolfovcu, 2 K. Bog plati!

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta bo založilo poleg mladinskih spisov „Mišjakovega Julčka“ tudi mladinske spise tovariša Andreja Rapeta. Z izdajanjem bo začelo društvo o Božiču, na kar že sedaj opozarjamo šolska vodstva.

Tovariši, sežite po Adamičevi spevoigri in nje besedilo za učence!

Šolska vodstva opozarjamo znova na „Jubilejske karte“ s prošnjo, da naj se podvzajo z naročilom, če jih hočejo pravočasno, t. j. do 2. decembra dobiti, ker jih „Učit. tiskarna“ nima v zalogi, ampak jih naroča z Dunaja.

Osebnosti na Kranjskem. Učit. kandidatinja Pavla Hočvarjeva je pripuščena kot volonterka na šoli v Velikih Laščah. Prostovoljno je izstopila iz šolske službe učiteljica Ida Gherbaz v Zagorju in pride na njeno mesto absolvirana učiteljska kandidatinja Ivana Jagrova kot provizorična učiteljica. Izprašana učiteljica Valerija Reitz bo poučevala zastoj na šoli v Spodnji Šiški. Dosedanja supletinja v Šmartnem pri Kranju, Ana Fajdiga je imenovana za provizorično učiteljico v Trzinu. Za suplentko v Dobruhih je imenovana Marija Hirschmannova. Dopust je dobila učiteljica Jerica Zemljanova na Igu in pride na njeno mesto izprašana učiteljska kandidatinja Antonija Adamičeva kot supletinja. Dalje je dobil dopust učitelj Franc Kuhar v Domžalah in pride na njegovo mesto dosedanja supletinja v Brezovici Ernestina Blaznikova kot supletinja.

O nalezljivih otroških boleznih je predaval mestni zdravnik g. dr. Demeter vitez Bleiweis-Trsteniški v soboto pri roditeljskem večeru na I. mestni deški šoli. Predavanje je bilo vseskozi zelo poučno in poljudno ter so mu mnogobrojni poslušalci sledili z velikim zanimanjem. O vsebini predavanja ne bomo poročali, ker bo objavljeno v celoti v „Domačem ognjišču“. Gospod doktor je pojasnjeval predavanje na plakatu „Nalezljive otroške bolezni v slikah in besedi“, ki ga staršem prav toplo priporočamo. Naroči se ta plakat lahko v vsaki knjigotrodni in stane samo 4 krome. Po končanem predavanju, ki je trajalo skoraj eno uro, so izkazali vsi prisotni gospodu predavatelju z burnim ploskanjem zasluzeno zahvalo, g. vodja Dimnik se mu pa je še posebej zahvalil v imenu vseh prisotnih na njegovem trudaljubivem delu za zdravje človeštva, med poslušalce je pa razdelil spis: „Staršem šolske mladine“, ki daje staršem navodila, kako jim je postopati pri vzgoji otrok.

Praznik žalovanja bo odslej vsako leto dne 20. septembra, ki je smrti dan ljubljanskih žrtev.

Solo v St. Rupertu na Dolenjskem razširijo v petrasrednico.

V odbor obrtnosadaljevskih šol na Kranjskem je imenoval deželni odbor kot zastopnike: Kočevje: Peter Petsche, trgovec v Kočevju; Ravnica: Alojzij Klavs, posestnik v Gorenji vasi; Novo mesto: Ivan Krajc, zasebnik v Kandiji; Št. Vid pri Ljubljani: Ivan Bergant, mizar in mojster v Dravljah; Postojna: Matija Milavec, posestnik in čevljarški mojster; Badovljica: Janez Vurnik, posestnik in podobar; Bled: Leopold Stuchly, c. in kr. major v p.; Kranj: Ferdinand Hl-bš trgovec in posestnik; Skofja Loka: Jože Hafner, posestnik in lesni trgovec; Trzin: Franc Ahačič, tvorničar v Trzinu.